

KAKO RAVNATI Z VODO V ČASU IZJEMNIH RAZMER V OSKRBI S PITNO VODO

- navodila in priporočila –

1. KOMUNICIRANJE V IZJEMNIH RAZMERAH

Uporabnikom bo v času prekinitev dobave vode omogočen dostop do potrebnih informacij preko:

- spletne strani RVK – www.rvk.si,
- Facebook strani RVK,
- kriznega telefona RVK na številki **05 6686 180**,
- medijev (radio Capris, radio Koper - Capodistria, Primorske novice...).

2. PREKINITVE DOBAVE VODE IN ZDRAVSTVENA USTREZNOST VODE V ČASU IZJEMNIH RAZMER

Vsi uporabniki bodo v času trajanja izrednih razmer imeli vodo na pipi vsak dan. Oskrba z vodo bo le nekaj ur dnevno prekinjena, zato odjemalce pozivamo, da upoštevajo navodila RVK. Prekinitve dobave vode se bodo izvajale kontrolirano, po operativnem programu, ki bo objavljen na spletni strani RVK.

POMEMBNO je vedeti, da voda, ki pri ponovni dobavi priteče na pipo, predstavlja POTENCIALNO NEVARNOST ZA ZDRAVJE LJUDI, zato jo je treba pred uporabo preventivno prekuhavati. Ukrep prekuhavanja velja ves čas trajanj redukcij oz. do preklica s strani RVK.

Odjemalcem svetujemo, da ob ponovni dobavi vode, pip ne izpirajo. Vodo naj raje prekuhajo in si jo zagotovijo za najnujnejšo rabo v primeru ponovne prekinitve. Pri izpraznitvi cevodovodov in ponovnem dotoku vode je pričakovati, da se bodo dvignile usedline vodnega kamna in obremenile interno vodovodno napeljavo, zato **odjemalcem priporočamo, da pogosto preverjajo in očistijo mrežice na pipah in čistilne kose pred gospodinjskimi, gostinskimi aparati in drugimi stroji, ki so vezani na vodovodno napeljavo.**

Pri vzpostavljanju ponovne dobave vode je na javnem vodovodnem sistemu pričakovati dodatne poškodbe cevodovodov zaradi obremenitev sistema pri zapiranju in odpiranju vode. To zna še podaljšati trajanje redukcij in dodatno vplivati na kakovost vode.

3. ZDRAVSTVENE, VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE USTANOVE IN TURISTIČNI OBJEKTI

V zdravstvenih ustanovah, šolah, vrtcih, domovih za ostarele in drugih javnih prostorih naj bodo na vseh virih vode (internih vodovodnih pipah) ustrezna opozorila, da voda ni pitna. Vzpostaviti je potrebno stroge higienske ukrepe. Ker voda ni pitna je potrebno zagotoviti v teh prostorih dovolj tekočine (čaje, sokove, embalirano vodo itd..).

- V vrtcih, naj se jasno pove otrokom, da voda ni pitna in zakaj se je ne sme piti. Potrebno je zagotoviti dovolj čaja, embalirane vode ali drugih napitkov, da otroci, zaradi žeje, ne bi posegali po vodi iz pipe. Potrebno je pooprstiti higienske ukrepe, glede umivanja rok naj se držijo navodil iz točke: **Kako si pravilno umijemo roke.**
- V vseh ustanovah in drugih prehrabnih obratih, kjer pripravljajo hrano za več oseb, naj se držijo navodil, da perejo zelenjavo, sadje, solate in ostalo hrano s prekuhano/embalirano vodo. To velja za vso hrano, ki gre v neposredno uporabo (zaužitje) brez predhodne toplotne obdelave. V vseh teh obratih je potrebno pooprstiti higienske pogoje dela in se ravnati po vpeljanem notranjem sistemu HACCP.

- V turističnih objektih so lastniki dolžni na jasn način opozoriti goste, da voda ni pitna in se ravnati po vpeljanem notranjem sistemu HACCP.
- V zobozdravniških ordinacijah naj zagotovijo ustrezno vodo za delo na zobozdravniških stoli.

4. POSTOPEK PREKUHAVANJA IN SHRANJEVANJA PREKUHANE VODE:

Prekuhanje vode je praviloma kratkoročen, nujen ukrep, s katerim izboljšamo mikrobiološko kakovost pitne vode. S pravilnim prekuhanjem uničimo mikroorganizme v pitni vodi, ki so povzročitelji nalezljivih bolezni, ki se prenašajo z vodo. Kjer je to bolj praktično se svetuje uporaba embalirane vode.

Posoda

Vodo prekuhamo v čisti kuhinjski posodi s pokrovom (oprani z detergentom in vodo). V posodo s prekuhano vodo ne namakamo potencialno okuženih rok ali predmetov. Prekuhano vodo iz posode vedno točimo in tako preprečimo kontaminacijo celotne vsebine prekuhane vode v posodi.

Čas prekuhanja

Potem ko voda zavre, običajno zadostuje, da burno vre še eno minuto. Zaradi večje varnosti priporočamo, da voda vre tri minute, kar zagotavlja tako široko varnost, da to vodo lahko uživajo tudi osebe z močno oslabiljenim imunskim sistemom.

Shranjevanje

Zaradi možnosti naknadnega onesnaženja že prekuhane vode je najbolje, da voda ostane v isti posodi, v kateri smo jo prekuhali. Hranimo jo v hladilniku.

Čas uporabe

Tako pripravljeno vodo lahko za pitje in pripravo hrane uporabljamo 24 ur, izjemoma do 48 ur.

Odstranjevanje delcev

Če je voda motna, moramo pred prekuhanjem odstraniti večino delcev. To dosežemo z usedanjem in nato filtracijo skozi več plasti čiste, najboljše prelikane tkanine ali skozi čist papirnat filter (npr. filter za kavo).

Ker je prekuhana voda lahko manj prijetnega okusa, za pitje priporočamo pripravo čaja oz. drugih napitkov, lahko pa jo zaužijemo v obliki juhe ali kakšne druge jedi.

Povzetek postopka prekuhanja vode

- Dezinfekcija pitne vode s prekuhanjem je varna metoda.
- Tri minute burnega vretja pomeni široko mikrobiološko varnost.
- Če je voda motna, jo pred prekuhanjem zbistriamo z usedanjem in nato filtriramo.
- Preprečiti je treba možnost naknadnega onesnaženja prekuhane vode.
- Vodo hranimo v hladilniku.
- Za pitje in pripravo hrane jo uporabljamo 24 ur, izjemoma 48 ur.

5. UPORABA VODE OB IZDANEM UKREPU PREKUHAVANJA

Priprava, uživanje živil in umivanje zob

Prekuhavati je treba vodo za pitje, kuhanje, pripravo hrane, toplih in hladnih pijač ter ledenih kock, vodo za pranje sadja in zelenjave in vodo za umivanje zob.

Hrano in napitke za dojenčke pripravljamo vedno s prekuhano vodo, po potrebi tudi za bolnike z zmanjšano imunsko odpornostjo.

V primerih, ko je prekuhavanje vode težko izvedljivo ali nepraktično, namesto prekuhane uporabimo embalirano pitno vodo. Embalirano vodo shranjujemo v originalni embalaži, v temnem in hladnem prostoru, zaščiteno pred neposrednim soncem in drugimi viri toplote. Upoštevamo rok trajanja, ki je označen na embalaži.

Pomivanje posode in čiščenje površin

Če program pomivalnega stroja zagotavlja segrevanje posode najmanj na 66°C za deset minut, lahko posodo tudi ob objavljenem ukrepu prekuhavanja pitne vode pomivamo v pomivalnem stroju. V kolikor je voda kalna, pomivanje posode v pomivalnem stroju ni priporočljivo, zaradi možne okvare stroja.

Posodo pomivamo ročno v čim bolj vroči vodi, na koncu – po spiranju, posodo potopimo še v vodo s temperaturo 82°C za eno minuto. Ker roke tako vroče vode ne prenesejo, potopimo in jemljemo posodo iz korita s pomočjo prijemalk, kuhalnic, mrež ali žičnih košar. Posoda naj se posuši na zraku.

Navedeno navodilo glede pomivanja posode ne velja za dojenčke in imunsko oslabele bolnike. Pri teh za pomivanje posode uporabljamo prekuhano vodo.

Čiščenje površin, ki predstavljajo vir kontaminacije (rok, živil, posode,...) naj se izvaja s prekuhano ali embalirano vodo. Uporaba dezinfekcijskih sredstev ni nujna, če pa že, naj bo racionalna, po potrebi in skladna z navodili proizvajalca.

Kopanje, prhanje in umivanje rok

V času trajanja redukcij se kopanje v kadi odsvetuje.

Glede na stopnjo onesnaženja vode med redukcijami, bo RVK uporabnike še posebej obvestil, če je prekuhavanje vode potrebno tudi za prhanje in umivanje rok.

V času trajanja redukcij uporabnikom svetujemo, da si roke umivajo s prekuhano ali embalirano vodo, predvsem pa vedno pred in med pripravo živil ter po uporabi sanitarij.

V kolikor RVK ukrep prekuhavanja vode omeji zgolj na pripravo in uživanje živil ter umivanje zob, pri umivanju kljub temu pazimo, da vode ne požiramo. Na to smo še zlasti pozorni pri otrocih, dojenčke raje umivajmo s krpo. Za imunsko oslabele bolnike in bolnike s kožnimi boleznimi oziroma ranami pa se glede na resnost obolenja individualno odločamo glede potrebe po prekuhavanju vode za umivanje (upoštevamo navodila zdravnika).

Kako si pravilno umijemo roke?

- roke zmočimo s toplo prekuhano/embalirano vodo,
- naneseemo milo na vse površine rok – dlani, prste, med prsti, hrbtišča rok, zapestji,
- roke milimo/drgnemo 1 minuto,
- roke temeljito splaknemo s prekuhano/embalirano vodo,
- roke obrišemo s papirnato brisačo do suhega.

Navodila so povzeta po priporočilih NIJZ.